

Załącznik nr 1

do Uchwały Nr XXXIV/275/22

Rady Gminy Lipka z dnia 18 lutego 2022 roku

**GMINNY PROGRAM
PROFILAKTYKI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW
ALKOHOLOWYCH ORAZ PRZECIWDZIAŁANIA
NARKOMANII
NA 2022 ROK**

I. WSTĘP

Polski system profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii opiera się na trzech wzajemnie komplementarnych programach działań realizowanych na różnych poziomach administracji rządowej, wojewódzkiej i samorządowej.

Gminne programy profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii są uchwalane każdego roku i realizowane przez samorządy gminne. Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi określa najważniejsze kategorie zadań, które w ramach gminnego programu powinny realizować samorządy oraz wskazuje źródło finansowania tych zadań.

Z dniem 1 stycznia 2022 r. na mocy *ustawy z dnia 17. Grudnia 2021r. o zmianie ustawy o zdrowiu publicznym oraz niektórych innych ustaw*, **Krajowe Biuro do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii i Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych** zostają przekształcone w **Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom**.

Uzależnienie od alkoholu jest chorobą chroniczną, postępującą i potencjalnie śmiertelną. Nie jest możliwe całkowite jej wyleczenie, a jedynie zahamowanie narastania jej objawów i szkód zdrowotnych z nią związanych.

Uzależnienie od narkotyków określane terminem „narkomania” (z j. gr. narke-odurzenie, mania-szaleństwo), jest postępującą chorobą prowadzącą do wyniszczenia organizmu, w skrajnych przypadkach do śmierci. Cechą charakterystyczną choroby jest konieczność przyjmowania środka odurzającego, który powoduje uzależnienie psychiczne i fizyczne. Osoba uzależniona odczuwa wewnątrz przymus zwiększania dawek przyjmowanych środków psychoaktywnych.

Uzależnienie behawioralne rozumiane jest jako zespół objawów związanych z utrwalonym, wielokrotnym powtarzaniem określonej czynności (lub grupy czynności) w celu uzyskania stanów emocjonalnych, takich jak: ulga, spokój, poczucie bezpieczeństwa lub euforia. Wszystkie zachowania, które mają charakter uciezkowy mogą mieć nałogową specyfikę. Za typowe, w skali częstotliwości występowania, uzależnienia behawioralne uznaje się uzależnienia od: hazardu, seksu/pornografii, komputera, Internetu, gier komputerowych, telefonu komórkowego, jedzenia, ćwiczeń fizycznych, zakupów, pracy.

Zgodnie z zapisami art. 4¹ ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi „prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie zajęć sportowych” jest zadaniem własnym gmin,

realizowanym w ramach gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych.

Profilaktyka uniwersalna - ukierunkowana na całe populacje. Są to działania profilaktyczne adresowane do całych grup (populacji) bez względu na stopień indywidualnego ryzyka występowania problemów związanych z używaniem alkoholu, środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych i nowych substancji psychoaktywnych lub uzależnień behawioralnych. Ich celem jest zmniejszanie lub eliminowanie czynników ryzyka sprzyjających rozwojowi problemów w danej populacji i wzmacnianie czynników wspierających prawidłowy rozwój.

Działania uniwersalne są realizowane na przykład w populacji dzieci i młodzieży, młodych dorosłych, w populacji rodziców posiadających dzieci w wieku szkolnym itd. Przykładem profilaktyki uniwersalnej są programy opóźniania inicjacji alkoholowej lub nikotynowej, adresowane do całej populacji dzieci wchodzących w okres pierwszych eksperymentów z substancjami psychoaktywnymi.

Profilaktyka selektywna – ukierunkowana na jednostki i grupy zwiększonego ryzyka.

Są to działania profilaktyczne adresowane do jednostek lub grup, które ze względu na swoją sytuację społeczną, rodzinną, środowiskową lub uwarunkowania biologiczne są narażone na większe od przeciętnego ryzyko wystąpienia problemów wynikających ze stosowania substancji psychoaktywnych, uzależnień behawioralnych lub innych zaburzeń zdrowia psychicznego.

Działania z tego poziomu profilaktyki są podejmowane ze względu na sam fakt przynależności do takiej grupy, czyli np. bycie dzieckiem osoby uzależnionej od alkoholu, a nie ze względu na występowanie zaburzeń lub problemów psychicznych u takich dzieci.

Profilaktyka selektywna jest więc przede wszystkim działaniem uprzedzającym, a nie naprawczym.

Przykładem profilaktyki selektywnej są działania edukacyjne, opiekuńcze i rozwojowe podejmowane wobec dzieci pochodzących z rodzin z problemem alkoholowym

Profilaktyka wskazująca – ukierunkowana na jednostki (lub grupy) wysokiego ryzyka, demonstrujące wczesne symptomy problemów związanych z używaniem alkoholu, środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych, nowych substancji psychoaktywnych bądź problemów wynikających z uzależnień

behavioralnych, ale jeszcze niespełniających kryteriów diagnostycznych uzależnienia, a także wskazujące na symptomy innych zaburzeń zachowania lub problemów psychicznych. Przykładem profilaktyki wskazującej są interwencje podejmowane wobec uczniów upijających się lub eksperymentujących z narkotykami, niektóre działania mające na celu redukcję szkód zdrowotnych lub społecznych u osób nadużywających substancji psychoaktywnych (np. działania edukacyjne i prawne zmierzające do ograniczenia liczby wypadków drogowych popełnianych przez kierowców pod wpływem tych substancji).

II. ADRESACI PROGRAMU

Problemy związane z nadużywaniem alkoholu, narkotyków oraz innymi uzależnieniami dotyczą znacznej części społeczeństwa. Gminny program skierowany jest do wszystkich mieszkańców Gminy Lipka, a w szczególności do:

- dzieci i młodzieży zagrożonej uzależnieniami,
- rodziców, opiekunów i nauczycieli,
- osób dorosłych zagrożonych uzależnieniem od alkoholu, narkotyków, w tym pijących szkodliwie lub ryzykownie oraz spożywających narkotyki,
- osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków,
- osób współuzależnionych,
- ofiar przemocy,
- osób uzależnionych po ukończeniu terapii.

III. CEL GŁÓWNY I ZADANIA GMINNEGO PROGRAMU PROFILAKTYKI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH ORAZ PRZECIWDZIAŁANIA NARKOMANII

Celem głównym Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii jest:

- ograniczenie zdrowotnych i społecznych skutków wynikających z nadużywania napojów alkoholowych, używania narkotyków,
- podnoszenie poziomu wiedzy mieszkańców w zakresie szkodliwości używania takich substancji psychoaktywnych jak: alkohol, narkotyki, dopalacze
- prowadzenie skoordynowanych działań profilaktycznych, terapeutycznych, rehabilitacyjnych;

Realizację zadań z zakresu ochrony zdrowia nakłada na samorządy gmin art. 7 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (Dz.U.2021poz.1372 ze zm.), art. 4¹ ustawy z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U.2021poz.1119 ze zm.), ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U.2020 poz.2050 ze zm.), ustawa z dnia 11 września 2015r. o zdrowiu publicznym (Dz.U.2021 poz.1956 ze zm.), Narodowy Program Zdrowia na lata 2021 – 2025. Gminny Program stanowi część Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.

IV. 1. CELE SZCZEGÓŁOWE

1.1. Profilaktyka i prewencja

Cel szczegółowy	l.p.	Zadania	Sposób realizacji	Wskaźniki
Przeciwdziałanie wdrożeniu inicjacji alkoholowej wśród dzieci i młodzieży	1.	Organizowanie pozalekcyjnych zajęć dla dzieci i młodzieży z grup ryzyka	- prowadzenie profilaktyki w szkołach oraz salach wiejskich według zapotrzebowania poszczególnych środowisk lokalnych - organizacja zajęć sportowych, edukacyjnych, artystycznych przy szkołach także za pośrednictwem innych podmiotów w szczególności zajęć pozalekcyjnych i zajęć świetlicowych	- liczba dzieci biorących udział w programach opiekuńczo-wychowawczych
	2.	Edukacja dzieci i młodzieży	- organizowanie i prowadzenie na terenie szkół programów profilaktycznych, lokalnych, ogólnopolskich kampanii - realizacja przedsięwzięć profilaktycznych edukacyjnych i imprez promujących zdrowy tryb życia, zwłaszcza w zakresie sportu, rekreacji, turystyki, warsztatów edukacyjnych, plastycznych, muzycznych, tanecznych	- liczba osób uczestniczących w kampaniach edukacyjnych i programach profilaktycznych - liczba przeprowadzonych kampanii edukacyjnych programów profilaktycznych
	3.	Tworzenie dodatkowych form spędzania wolnego czasu	- organizowanie i finansowanie wypoczynku zimowego i letniego	- liczba dzieci biorących udział w danych przedsięwzięciach

		przez dzieci i młodzież	oraz innych form okazjonalnych(np. Dzień Dziecka, Choinka, Mikołajki, itp.)	
Podniesienie poziomu wiedzy mieszkańców na temat szkodliwości spożywania alkoholu, substancji psychoaktywnych, choroby alkoholowej, skutkach społecznych i zdrowotnych oraz o możliwości uzyskania pomocy	1.	Edukacja grup zawodowych	<p>-prowadzenie działalności informacyjnej w miejscach i instytucjach zajmujących się niesieniem pomocy poprzez rozprowadzanie broszur, współpracę z mediami</p> <p>- zakup materiałów dydaktycznych, edukacyjnych, promocyjnych, profilaktycznych, literatury i prasy fachowej, filmów szkoleniowych</p> <p>- prowadzenie poradnictwa dla rodzin, w których występują problemy narkomanii w zakresie przyczyn sięgania po narkotyki oraz ponoszenia szkód zdrowotnych i społecznych używania narkotyków</p> <p>- wdrażanie metod wczesnej diagnozy i krótkiej interwencji przez lekarzy podstawowej opieki medycznej (lekarzy pierwszego kontaktu)</p> <p>- tworzenie zintegrowanego systemu profilaktyki gminnej: przeprowadzenie diagnozy środowiskowej obejmującej problemy społeczne oraz zapotrzebowanie na działania profilaktyczne, programy profilaktyczne w szkołach i innych placówkach oświatowych opiekuńczo-wychowawczych, wdrażanie programów profilaktyczno-interwencyjnych młodzieży upijającej się ,szkolenie wychowawców, nauczycieli, instruktorów sportowych w zakresie oddziaływań profilaktycznych wobec dzieci i młodzieży oraz podejmowanie interwencji w sytuacjach kryzysowych, wspieranie młodzieżowych liderów oraz środowisk zaangażowanych w promowanie zdrowego stylu życia.</p>	<p>- liczba zrealizowanych działań o charakterze edukacji publicznej</p> <p>- koszty prowadzenia edukacji publicznej</p> <p>- liczba nauczycieli przeszkolonych w zakresie realizacji programów profilaktycznych</p> <p>- liczba dzieci korzystających z wyjazdów profilaktycznych</p> <p>- liczba szkół i innych placówek realizujących programy profilaktyczne</p>
Kreowanie alternatywnych form spędzania wolnego czasu, a także promowanie zdrowego stylu życia		Wspieranie inicjatyw profilaktycznych promujących trzeźwy i bezpieczny sposób spędzania wolnego czasu	- organizowanie lokalnych imprez, konkursów, zajęć o charakterze kulturalno-turystycznym, sportowym i rekreacyjnym, promującym zdrowy styl życia oraz ukazujący alternatywne sposoby spędzania wolnego czasu	<p>- liczba zorganizowanych form promujących trzeźwy i bezpieczny sposób spędzania wolnego czasu</p> <p>- liczba działań służących promocji zdrowego stylu życia</p>
Zapobieganie nietrzeźwości w miejscach publicznych oraz		Zwiększenie ilości sprzedawców napojów alkoholowych przestrzegających	-przeprowadzenie szkolenia przeznaczonych dla właścicieli lokali sprzedających napoje alkoholowe, sprzedawców w lokalach podających napoje alkoholowe	- liczba sprzedawców, którzy wzięli udział w przeprowadzonym szkoleniu

zwiększenie liczby sprzedawców napojów		prawa, zmniejszenie liczby sprzedawców sprzedających alkohol i papierosy nieletnim, nauka umiejętności asertywnej odmowy, zdobycie wiedzy o problemach wynikających z nadużywania alkoholu		
--	--	--	--	--

1.2 Terapia i ograniczenie negatywnego wpływu alkoholu na zdrowie

Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla uzależnionych od alkoholu, substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych	<ol style="list-style-type: none"> 1. 2. 4. 5. 	<p>1. Rozszerzenie zespołu terapeutycznego, podnoszenie kwalifikacji zespołu terapeutycznego</p> <p>2. Opłacanie kosztów powołania biegłych orzekających w przedmiocie uzależnienia</p> <p>4. Kontynuacja i finansowanie punktu informacyjno-konsultacyjnego, w tym opłacanie usług</p> <p>5. Inicjowanie interwencji policji w przypadku przemocy domowej</p>	<p>- zwiększenie częstotliwości przyjęć terapeuty w punkcie konsultacyjno-informacyjnym</p> <p>- szkolenia podnoszące kwalifikacje</p> <p>- zlecenia do przeprowadzenia badania przez biegłych w przedmiocie uzależnienia</p> <p>- wyjazdy na interwencję z policją, współpraca z zespołem interdyscyplinarnym</p>	<p>- ilość osób korzystających z poradnictwa</p> <p>- ilość przeprowadzonych szkoleń</p> <p>- ilość sporządzonych opinii na potrzeby leczenia odwykowego</p> <p>- ilość osób korzystających z poradnictwa</p> <p>- ilość przeprowadzonych interwencji oraz ilość posiedzeń zespołu interdyscyplinarnego</p> <p>- ilość założonych niebieskich kart</p>
Udzielanie rodzinom, w których występuje problem alkoholowy lub problem narkomanii, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie	<ol style="list-style-type: none"> 1. 2. 3. 4. 	<p>1. Wdrażanie procedury zobowiązania do podjęcia leczenia odwykowego- kierowanie wniosków do Sądu, udział w postępowaniu sądowym</p> <p>2. Podejmowanie działań przez komisję mających celu motywowanie osób uzależnionych do podjęcia terapii w Ośrodkach Leczenia Uzależnień</p> <p>3. Udzielanie wsparcia po zakończonym leczeniu</p> <p>4. Inne zadania z dziedziny profilaktyki</p>	<p>- sporządzanie dokumentacji na temat osoby uzależnionej</p> <p>- przeprowadzanie rozmów motywacyjnych przez członków komisji</p>	<p>- ilość sporządzonych wniosków</p> <p>- ilość postanowień sądowych w przedmiocie uzależnienia</p> <p>- ilość przeprowadzonych rozmów</p>

		<p>i rozwiązywania problemów alkoholowych dotyczących narkomanii nadużywania alkoholu, które nie zostały ujęte w programie, a mogą okazać się niezbędne do zwiększenia oddziaływań w tej dziedzinie</p>		
--	--	---	--	--

1.3 Monitoring

<p>Okresowa ocena stanu zagrożenia problemem alkoholowym, narkotykowym na terenie gminy</p>		<p>Prowadzenie działań mających na celu ocenę rodzaju i stopnia zagrożenia uzależnieniem od alkoholu i narkotyków</p>	<p>- wymiana informacji między instytucjami, organizacjami i innymi podmiotami odpowiedzialnymi i realizującymi politykę antyalkoholową na terenie gminy - gromadzenie i analiza danych na temat problemu w gminie oraz porównanie ich z danymi krajowymi</p>	<p>- instytucje współpracujące w wymianie informacji - liczba dokonanych analiz</p>
--	--	---	---	--

V. WARUNKI REALIZACJI PROGRAMU ORAZ ZASADY WYNAGRADZANIA CZŁONKÓW GKRPA.

Realizatorem Programu jest pełnomocnik ds. rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii oraz powołana przez Wójta Gminy Lipka Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Środki finansowe na realizację zadań Programu pochodzą z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych.

Za posiedzenie Komisji ustala się wynagrodzenie dla członków GKRPA w wysokości 10% najniższego wynagrodzenia w kraju wg stawki obowiązującej na dzień 1 stycznia roku kalendarzowego, w którym wynagrodzenie jest naliczane.

Członek komisji biorący udział w rozprawie sądowej bądź szkoleniu otrzymuje zwrot kosztów podróży wg Rozporządzenia w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej z uwzględnieniem ustalonej przez Wójta dla pracowników Urzędu.

Oczekuje się, że realizacja Gminnego Programu Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz przeciwdziałania Narkomanii w znaczący sposób wpłynie na ograniczenie szkód spowodowanych nadmiernym spożyciem alkoholu lub substancji psychoaktywnych, we wszystkich sferach życia, w których powoduje destrukcję.

W realizacji zadań wynikających z ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii uczestniczyć będą:

- dyrektorzy i nauczyciele szkół i placówek oświatowych
- trzeźwościowe organizacje pozarządowe
- środki masowego przekazu
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, GOPS, policja
- kuratorzy sądowi i społeczni
- radni, sołtysi wsi

Przy opracowywaniu Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii wykorzystano „Raport z realizacji badań problemów społecznych NIKOTYNA-ALKOHOL-PRZEMOC”